

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Művészetek és fogyatékosággal élők – kooperatív
digitális együttműködés a világjárvány idején

Szerzők: Roger Schmidtchen, Matthias Piel, Paul Littinski, Pataki Veronika,
Stefanie Trzecinski, Anika Hirsekorn, Ivett Mityók-Pálfalvi, Aleksandra
Stojanovska.

Fordította: Kaszás Panna

Szerkesztette: Pataki Veronika

Dátum: 17.01.2023

The sole responsibility of this publication lies with the author. The European Union is not responsible for any use that may be made of the information contained therein.

1
Creative Commons Copyright, 2021, Attribution-ShareAlike 4.0
International Licence, BY-SA. You are free to share, and adapt this
material under the terms of the authors' Creative Commons Licence.

Tartalom

1. Bevezetés.....	4
1.1. Bevezetés.....	4
1.2. Inklúzió és a fogyatékossgal élő emberek Jogai.....	5
1.3. A művészeti és kulturális ipar üzleti és foglalkoztatási helyzetének általános leírása a világjárvány idején Európában.....	6
2. Tanulás és tanácsadás.....	7
2.1. A jó gyakorlatok elemzése a fogyatékossgal élők számára a művészeti és kulturális tevékenységek és képzési módszerek terén már létező képzésekről....	7
2.2. Sorstárs-csoportok bevonása.....	9
2.3. A fogyatékossgal élők művészeti és kulturális képzésének meghatározása, fő célkitűzései általában, valamint a kevert tanulás/képzési koncepció meghatározása, fő célkitűzése.....	10
DEFINÍCIÓ.....	10
FŐ CÉLKITŰZÉSEK.....	11
VEGYES TANULÁS/KÉPZÉS.....	12
3. Művészeti és kulturális vállalkozások a pandémia alatt és után.....	13
3.1. Hogyan alkalmazzuk a FairShares szövetkezeti alapelveket.....	13
Értékek és elvek: a projekt etikai értékeinek és elveinek leírása és kidolgozása:.....	13
A FairShares modell:.....	13
Melyek a FairShares értékek és alapelvek?.....	14
A FairShares modell adaptációja művészeti és kulturális szervezetek számára	14
3.2. Inklúzió és szegregált csoportok bevonása.....	15
4. Marketing Terv.....	16
4.1. A marketing termékek/szolgáltatások meghatározása és létrehozása.....	16
A projekt célcsoportjainak azonosítása:.....	16
Az egyes célcsoportok lehetőségei és igényei a projekttel kapcsolatban:.....	16
4.2. Marketing stratégia: hogyan lehet elérni a fogyatékossgal élők inklúzióját a kulturális tevékenységek során, különösen a pandémia idején.....	18
5. Tanulságok és gyakorlati beszámoló.....	19
5.1. Szervezeti struktúra	
A képzési program felépítése.....	19
A résztvevők kiválasztása.....	19
5.2. Tanulságok.....	20

Folytatás a következő oldalon.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Tartalomjegyzék folytatása:

6. Kizsákmányolás és Mainstreaming.....	22
6.1. Nemzetközi és szemlélet - előnyök; kultúrák közötti együttműködés; kultúrák közötti különbségek és hasonlóságok vizsgálata.....	22
6.2 Kevert nemzetközi tanulás, tapasztalatok nemzetközi megosztása: csoportosan vagy egyénileg? Facilitátorral.....	23
6.3 Nemek közötti és akadálymentesítési stratégia.....	24

1. Bevezetés

1.1. Bevezetés

Az ARTcoWORKers projekt név jelentése:

"Művészetek és fogyatékossgal élő emberek - digitális együttműködés az inklúzióért a pandémia idején".

A módszertan e rövid változata elméleti háttérrel ad arról, hogy az ARTcoWORKers projekt hogyan segíti elő az inklúziót, valamint a fogyatékossgal élő emberek és a művészek (mint saját érdekeik szakértői) egyenlő részvételét a világjárvány idején. Bővebb információkért olvassa el a módszertan teljes változatát (angolul érhető el).

Négy európai országból, Németországból, Magyarországról, Észak-Macedóniából és Hollandiából öt partner dolgozott együtt a módszertan kifejlesztésén és végrehajtásán. A német partner, a VSBI vezetésével a partnerek meghatározták a képzési igényeket, lehetőségeket és követelményeket egy sikeres képzési kurzus kidolgozásához és végrehajtásához a fogyatékossgal élő művészek / kulturális dolgozók számára, hogy elősegítsék kreativitásukat és készségeiket a társadalmi inklúzióval, a fogyatékossgal élők jogaival és a világjárványban előforduló elszigeteltség, magányosság elleni figyelemfelkeltéssel és oktatással kapcsolatban.

A világjárvány első hullámaiban sok fogyatékossgal élő ember otthon rekedt, vagy ami még rosszabb, - különösen a fogyatékossgal élők számára fenntartott intézményekben -, gyakorlatilag elszigetelve és hónapokra "bebörtönözve" éltek, megsértve ezzel önrendelkezési jogaikat. Ez félelmekhez, depresszióhoz és a gondoskodás és a külső kontroll idejébe való visszalépéshez vezetett.

A művészeket gyakorlatilag akadályozták a hivatásuk gyakorlásában, és bár ők bemehettek a színházakba, a közönség nem. Ez különösen a független művészeket és a kisebb színházakat fenyegette fennmaradásukban, így őket is félelmek és depresszió fenyegette.

Ez a rövidített "ARTcoWORKers" módszertan egy olyan módszer és tanulási program, amelyben a művészek és a fogyatékossgal élők közösen, inkluzív és művészi módon küzdenek meg ezekkel a félelmekkel a helyzetükről, a jogaik megsértéséről. Szerepelnek benne a világjárvány (vagy hasonló események) idejére vonatkozó elképzeléseik és reményeik, céljuk továbbá a világjárvány utáni figyelemfelkeltés a téma iránt.

A különböző munka dokumentumokat, jelentéseket és a kérdőívek eredményeit tartalmazó mellékletek csak a teljes angol nyelvű változatban állnak rendelkezésre.

Az ARTcoWORKers csapat

1.2 Inklúzió és a fogyatékossgal élő emberek Jogai

Az inklúzió olyan kifejezés, amely az utóbbi években egyre nagyobb jelentőségre tett szert különböző területeken, például oktatásban, üzleti életben és szociálpolitikában. A befogadó és biztonságos környezet megteremtésének gyakorlatára utal, amely elfogadja és értékeli a sokszínűséget, annak minden formájában, beleértve az életkort, nemet, etnikai hovatartozást, a fajt, a vallást, a szexualitást, a képességeket és a társadalmi-gazdasági státuszt. Az inklúzió olyan kultúra előmozdítására törekszik, amely tiszteletben tartja és ünnepli a különbségeket, miközben felismeri és kezeli azokat a rendszerszintű akadályokat, amelyek gátolják a marginalizált egyének és csoportok teljes körű társadalmi részvételét.

Az inklúzió olyan környezet megteremtésének gyakorlata, amelyben mindenki úgy érzi, hogy értékelik, tisztelik és támogatják, függetlenül a különbözőségeiktől. A sokféleség felismerésének és elfogadásának folyamata, valamint a csoport, szervezet vagy közösség minden tagja számára az összetartozás érzésének kialakítása. Az inklúzió magában foglalja a társadalmi igazságosság kultúrájának megteremtését, amely elősegíti az egyenlőséget és a méltányosságot minden egyén számára, függetlenül a háttértől, identitástól vagy képességtől.

Az inklúziónak számos alapelve van.

Az első alapelv a sokféleség tiszteletben tartása. Ez magában foglalja az emberek közötti különbségek elismerését és megbecsülését, beleértve a faji, etnikai, nemi, szexuális, életkori, képességbeli és társadalmi-gazdasági helyzetbeli különbségeket. A második alapelv az esélyegyenlőség. Ez magában foglalja annak biztosítását, hogy mindenki egyenlő esélyt kapjon arra, hogy teljes mértékben részt vehessen a társadalom minden aspektusában, függetlenül a háttérétől vagy identitásától.

A harmadik alapelv a társadalmi igazságosság. Ez magában foglalja a méltányosság és a tisztesség előmozdítását a társadalom minden területén, beleértve az oktatást, a foglalkoztatást és az igazságszolgáltatást.

A befogadás azonban nem csupán erkölcsi kötelesség, hanem jogi követelmény is. Számos országban törvények védik a fogyatékosokkal élők, a nők, az etnikai és faji kisebbségek és más marginalizált csoportok jogait. Ezek a törvények megkövetelik, hogy az állami intézmények és a magánszervezetek lépéseket tegyenek annak biztosítására, hogy mindenkinek egyenlő esélye legyen a társadalom minden területén való teljes körű részvételre.

Fontossága és a jogi követelmények ellenére is az inklúzió megvalósulása kihívást jelent, számos akadályt kell leküzdeni. Ezek az akadályok lehetnek strukturálisak, mint például a megkülönböztetés, az előítéletesség vagy a rendszerszintű egyenlőtlenségek. Illetve lehetnek szemléleti jellegűek, mint például a sztereotípiák vagy a tudattalan előítéletek. Ezen akadályok leküzdése folyamatos erőfeszítést igényel az egyének, a szervezetek és a politikai döntéshozók részéről, valamint hajlandóságot egymás meghallgatására, tanulásra és együttműködésre a különböző nézőpontok és tapasztalatok között.

Összefoglalva, az inklúzió olyan alapelv, amely elősegíti a méltányosságot és a társadalmi igazságosságot. Olyan környezet megteremtéséről van szó, amelyben mindenki úgy érzi, hogy értékeli, tisztelik és támogatják, függetlenül a különbözőségeiktől. Az inklúzió nem csupán erkölcsi kötelesség, hanem jogi követelmény is. A társadalom minden tagjától erőfeszítést és elkötelezettséget igényel egy olyan kultúra megteremtése érdekében, amely elfogadja a sokféleséget, és elősegíti az összetartozás érzését minden egyén számára.

1.3 A művészeti és kulturális ipar üzleti és foglalkoztatási helyzetének általános leírása a világjárvány idején Európában

A COVID-19 drámai hatással volt a kulturális és kreatív ágazatokra, mivel a fellépések és előadások lemondása, a helyszínek, kiállítások és fesztiválok bezárása katasztrofális gazdasági, társadalmi, kulturális és emberi következményekkel járt. A járvány nagyon intenzív módon mutatta meg a kulturális ágazat belső értékét és sebezhetőségét.

Kérdések például melyek felvetődtek a társadalomban:
Miután a világjárvány keményen lecsapott, mennyi idő telt el, mire a polgárok elkezdtek újra a művészetre is gondolni, és érezték a művészet élvezetének szükségességét? Mikor mentek el először színházba, koncertre vagy moziba, miután társadalmi távolságtartó intézkedésekre került sor?

Ki a hibás, a színház, amelynek el kellett engednie az összes művészt, és be kellett zárnia a repertoárt, vagy a közönség, amely soha nem mert megkérdezni, hogy mikor nyit ki újra a színház?

A művészek számára a legnagyobb problémát a fellépési lehetőségek hiánya jelentette. Ennek következtében jelentős bevételi forrástól estek el, vagy elvesztették a közönségüket. Magyarországon például a művészek és a közönség viszonylag gyorsan hozzászólt az online eseményekhez. Így azonban a nézők elkényelmesedtek, és nehéz visszaszoktatni őket a személyes jelenlétre.

Az oltási rend a legtöbb uniós országban ugyanaz volt, a művészeket nem jelölték ki kiemelt csoportként, és korcsoportnak megfelelően oltották be őket. Észak-Macedóniában még a fogyatékossgal élők sem kaptak prioritást, mivel az ő egészségi állapotukat nem tekintették krónikusnak.

Ha azt kell megállapítanunk, hogy a fogyatékossgal élő kulturális dolgozók helyzete a járvány előtt és alatt nem különbözik jelentősen, az azt bizonyítja, hogy alapvetően hiányos a struktúra, akár világmjárvány van, akár nincs. A legnagyobb szükség az inkluzív művészeti projektek megvalósítására és támogatására, a fogyatékossgal élők tájékoztatására, és az akadálymentesítésre van egész Európában.

2. Tanulás és tanácsadás

2.1 A jó gyakorlatok elemzése a fogyatékossgal élők számára a művészeti és kulturális tevékenységek és képzési módszerek terén már létező képzésekről

Az összegyűjtött "jó gyakorlatok" jól mutatják az ArtcoWORKers projektnek a sorstársi tanácsadással, valamint a művészeti és kulturális együttműködéssel, képzéssel kapcsolatos jellemzőit. Minden partner három "jó gyakorlatot" hozott saját országából, elemelve a fogyatékossgal élők számára a művészeti és kulturális tevékenységekben meglévő képzéseket és képzési módszereket. Egyszerű és következetes leírásokat használnak a következő kategóriák alapján: sorstársi tanácsadás, művészeti és kulturális képzés fogyatékossgal élőkkel, művészeti és kulturális együttműködés fogyatékossgal élőkkel, inkluzív e-learning eszközök.

A bemutatott projektek fő tevékenységei a társadalom peremén élő emberekre összpontosítanak. Minden tevékenység hozzájárul az online és/vagy

offline tudásmegosztáshoz. Ebben az inklúzió egyszerre eszköz és cél. Emellett a fő cél a társadalmi érzékenyítés és egy nyitottabb és befogadóbb közösség kialakítása.

A célcsoport tehát az egész társadalom. Minden gyakorlat hatékonyan tartalmazza azt a tanulságot, hogy a fogyatékossgal élők a társadalom egyenrangú tagjai.

Az érzékenyítést személyes párbeszéderek és közös akciók révén érjük el, amelyek segítenek hálózatokat építeni és összekapcsolni az aktivistákat, értelmiségieket, művészeket, civil szervezeteket és intézményeket.

Ezeknek a gyakorlatoknak a jelentősége hasonló az egyes országokban: új motivációt ad az embereknek a különböző akadályok leküzdésére. A támogató modellek rendkívül relevánsak a képzés és tanulás témája és a társadalmi integráció szempontjából. A művészek, a fogyatékossgal élők és a közönség összekapcsolása, vagy híres emberek meghívása résztvevőként a projekt során segíthet a fogyatékossgal élőknek abban, hogy közelebb hozzák a társadalom tagjaihoz az inklúzióról szóló beszélgetést.

A megvalósíthatóság során a résztvevők új erőt és lehetséges utakat találhatnak nehézségeik leküzdésére. Sorstársaik által megtanulják és megértik, hogy nincsenek egyedül, segíthetnek egymásnak, és így akár barátságok is kialakulhatnak.

Emellett az ép művészek megtapasztalhatják, milyen együtt dolgozni a fogyatékossgal élő művészekkel, a többi résztvevő pedig bepillantást nyerhet egy másik világba. Ezt képviseli például a magyarországi Akadálymentes Turizmus Napja, ahol az önkéntesek és követők nagy száma, a jelentős sajtómegjelenések és kommentek is azt mutatják, hogy a célt hatékonyan sikerül elérni.

Ami a jelenlegi projekt szempontjából fontos bevált gyakorlatok kategóriáit illeti, érdemes megemlíteni, hogy a "sorstársi tanácsadás" a "közösen erősebbek vagyunk" üzenetet közvetíti. A közös élmény hozzájárul a nagyobb lelki stabilitáshoz.

A magyarországi Macsek Malom- és műhelyház is ebben a kategóriában említhető. 2020-ban egy inkluzív színdarabot vittek színre, melynek témája a fogyatékossgal élők hosszú ideig tartó intézményi bezártsága és ezáltal teljes elszigeteltsége volt. Ezt és a hasonló darabokat ép és fogyatékossgal élő amatőr színészek együtt játsszák.

A hollandiai Táncfesztivál és a Stopgap Dance Company ingyenes online tanárképző tanfolyamot indított, amely a "művészeti és kulturális képzés fogyatékossgal élőkkel" kategóriába tartozik. Esélyegyenlőséget teremtenek a fogyatékossgal élő művészek számára, ezáltal sokszínűbb és hozzáférhetőbb tánc színteret alakítanak ki.

A német Zurück ins Leben! (Vissza az életbe!) projekt ugyanehhez a kategóriához kapcsolódik. Különböző művészeti műhelyekkel és tevékenységekkel új célt ad mindenkinek, aki kirekesztett, a művészi kifejezés munkáján keresztül, és ezáltal segíti saját kreativitásának és önbecsülésének fejlődését.

Kevés olyan projektről számoltak be a partnerek, amely online tanulási eszközöket képviselnek. Jelenlegi célunk az ARTcoWORKers csoporttal a kevert tanulási tartalmak és inkluzív e-learning eszközök létrehozása. Ami a kevert tanulást illeti (vagyis, hogy online és személyesen is elérhetővé váljon a tréning), figyelmet kell fordítani arra, hogy az e-learning felületnek sok akadálymentes hasznos ismeretet kell tartalmaznia, és lehetővé kell tennie az online párbeszédet és a tanulást segítő jelenlétét. A visszajelzések alapján ez a rendszer sok esetben még nem teljesen kiforrott.

A konstruktivista, a kooperatív és a társaktól való tanulás kell, hogy legyen a képzés erőssége. Az összegyűjtött jó gyakorlatok világossá teszik, hogy szükség van az együttműködésre, hogy hatékonyan tanulhassunk egymástól. A tapasztalatok szerint minden lehetőséget ki kell használni a hálózatok kiépítésére, és a más szervezetekkel való együttműködések kialakítására. Fontos, hogy a társadalom sokszínűségét képviselő, inkluzív kulturális ágazat partnereivel dolgozzunk együtt. Ezért tanácsos, ha a tantervben szerepeljen a kulturális kompetencia fejlesztése.

Erre a Face to Face magazin, amely a szociális vállalkozói modellt népszerűsíti, jó példa Macedóniából. A holland online inkluzív térkép, amely a hollandiai tevékenységeket és kulturális kínálatot mutatja be az inkluzív előadóművészet területén, szintén segíthet az érdekeltek és önkéntesek összekapcsolásánál. Az online jelenlét a projektek fenntarthatóságának egyik kulcsa. Emellett a fogyatékossgal élők és az ép emberek számára együtt kell rendezvényeket szervezni. A művészek, a fogyatékossgal élők és a közönség összekapcsolása új kihívásokhoz és élményekhez vezethet, mindenki számára.

2.2. Sorstárs-csoportok bevonása

A sorstárs csoportok bevonása a projektbe alapvető fontosságú. A cél a művészet és a fogyatékossgal élők összekapcsolása, de a partnerországokban számos nagyon tehetséges fogyatékossgal élő művész dolgozik. A projekt során fontos volt, hogy olyan művészeti formát válasszunk, amelyhez a legtöbbféle fogyatékossgal élő művészt a legtöbb módon lehet kapcsolni. A projekt indulásában részt vevő fogyatékossgal élők közös döntése volt az, hogy az árnyjátékot választották, amelynek egyszerűbb formájához minden fogyatékossgal élő ember csatlakozhat.

Egy fogyatékossgal élőkkel foglalkozó projekt nem tekinthető relevánsnak, ha azt nem a fogyatékossgal élőkkel együtt alakítják, fejlesztik, és jutnak el a végső konklúzióhoz. Ebben a projektben az inklúzió volt a legfontosabb, azaz, hogy egyetlen lehetséges fogyatékossgai csoport se maradjon ki a részvétel lehetőségéből. Mindez csak úgy lehetséges, ha már a projekt kezdetétől fogva bevonjuk a fogyatékossgal élő embereket, akik ötleteikkel, majd később fókuszcsoporthként hozzájárulnak a projekt sikeréhez.

A projekt kidolgozása során fontos, hogy az érintett fogyatékossgal élő emberek segíthessék egymást a részvételben. Mutassanak példát a fogyatékossgal élő emberek számára a projekten belül és a projekten kívüli terjesztés során abban, hogy hogyan viszonyuljanak a művészethez. Milyen hatásai és eredményei vannak a művészettel való kapcsolatnak fogyatékossgal élő emberként, milyen eredményeket lehet elérni, milyen fejlődési lehetőségek vannak.

2.3 A fogyatékossgal élők művészeti és kulturális képzésének meghatározása, fő célkitűzései általában, valamint a kevert tanulás/képzési koncepció meghatározása, fő célkitűzése

DEFINÍCIÓ

A zene, tánc, képzőművészet, a dráma vagy a színház komoly terápiás értékkel bír a fogyatékossgal élők számára, javítja a motoros és kognitív funkciókat, valamint az életminőséget. Hozzájárul az általános jóléthez és növeli az önbizalmat. Mindezek a szempontok még fontosabbak a világvjárvány idején, amikor a társadalmi távolságtartás és a fizikai kapcsolatok hiánya elszigetelődést és depressziót eredményezett.

A fogyatékossgal élők semmiképpen sem korlátozódhatnak arra, hogy csak passzív nézői és fogyasztói legyenek a művészetnek és a kultúrának, éppen ellenkezőleg, joguk, szabadságuk, képességük és akaratauk van arra, hogy széles közönség számára alkossanak. Művésznnek lenni azt jelenti, hogy nagyon érzékenyek vagyunk, erős képzelőerővel rendelkezünk, és megtaláljuk a módját annak, hogy a művészi formákon keresztül üzeneteket közvetítsünk, és ennek semmi köze ahhoz, hogy valaki ép személy vagy fogyatékossgal élő.

A művészek és a kulturális dolgozók még mindig küzdenek a világvjárvány okozta súlyos megrázkódtatásból való kilábalásért, az ágazat komoly tehetségelvonással szembesülhetett, és nem vált nyitottabbá a marginalizált

csoportok felé. Kihívást jelent, hogy a kultúra és a művészetek virágzását és a gazdasági és társadalmi fejlődés megoldásait várjuk el anélkül, hogy új ötleteket tennénk le az asztalra.

Egy olyan képzés létrehozása, amely a fogyatékosággal élőket arra tanítja, hogy a művészet és kultúra egy nagyon is kézzelfogható karrier, jelentős lépés az inklúzió és az egyenlő lehetőségekhez való hozzáférés felé a modern élet minden szegmensében. Egy ilyen képzés nemcsak arra fogja felkészíteni őket, hogy általában véve egyenlő jogokat és önrendelkezést követeljenek, hanem segít nekik abban is, hogy leküzdjék a pandémia okozta korlátozásokat.

A képzést egy nemzetközi konzorcium tervezte és valósította meg, amely a fogyatékoság és a kulturális ipar területén különböző háttérrel rendelkező partnerekből áll, lehetővé téve a határokon és ágazatokon átnyúló együttműködést, és biztosítva az európai értékek és kötelezettségvállalások összehangolását a napirenddel. A felnőttképzési szervezetek, a művészeti és kulturális vállalkozások közötti együttműködés a kreativitás megerősítését eredményezi az informális és formális oktatásban. Új készségek és kompetenciák jönnek létre mindkét ágazatban.

FŐ CÉLKITŰZÉSEK

Az ilyen képzés céljai a következők:

- A fogyatékosággal élő személyek kultúrához való hozzáféréseinek erősítése, valamint a fogyatékosággal élők felruházása olyan eszközökkel, készségekkel, ismeretekkel és gondolkodásmóddal, amelyek révén a művészeti élet aktív résztvevőivé válhatnak.
- Biztonságos teret nyújtani a különböző országok résztvevői számára a fogyatékosággal kapcsolatos különböző vélemények, tapasztalatok cseréjéhez a művészetek és a kultúra területén.
- A résztvevők mentorálása, felkészítése és támogatása, hogy multiplikátorokká váljanak, növelve ezzel a hatást.
- Testre szabott tanterv kidolgozása a képzéshez, a végrehajtás nyomon követése és optimalizálása az értékelési eredmények és kimenetek alapján.
- Teret biztosítani a kreatív felfedezésnek és a művészi kifejezésnek egy inkluzív környezetben.
- Az önismeret és a motiváció növelése, valamint a hasonlóan gondolkodó társak hálózatának érdemi bővítése a fogyatékosággal élők és a művészek körében.

- Hozzájárulni a művészetek, a kultúra, a felnőttképzés és a fogyatékoság területén tevékenykedő egyének és szervezetek új készségeinek kialakításához.

VEGYES TANULÁS/KÉPZÉS

Egyértelműen kijelenthetjük, hogy a vegyes tanulás (személyes és az online tevékenységek kombinációja) módszereinek és digitális eszközeinek jelenlegi forradalmát a világjárvány okozta hatások inspirálták. Az egyik legfontosabb prioritás az volt, hogyan lehet a társadalmi távolságtartás és elszigetelődés idején visszatérni az oktatási tananyaghoz, és hogyan lehet a pályán maradni. A jövő döntése, hogy sikerült-e nekünk, mint társadalomnak megbirkóznunk egy ilyen nagyszabású kihívással. De ami itt és most történik, a világjárvány idején és a világjárvány utáni Európában, az a fogyatékosággal élők bevonásának kérdése is ezekben a folyamatokban.

A vegyes tanulás valószínűleg a legmegfelelőbb koncepció a fogyatékosággal élők számára a művészet és a kultúra világába való belépéshez.

- Teret adva a különböző módszerek és eszközök gyakorlásának, biztosítva, hogy mindenki igényeit megfelelő módon elégítsék ki. A formális oktatás módszereinek kombinálása informális módszerekkel, például tényleges tevékenységekkel. A cselekvés általi tanulás teljes betekintést nyújt a résztvevőknek a tényleges "munkahelyi" kihívásokba, pontosabb időzítést ad valaminek az elvégzéséhez. A tanulás harmonikusabb hatása érhető el, ahol minden résztvevő a saját egyedi képességeinek legjavát hozhatja közelebb a feladathoz. Ami a mindennapi társadalmi normák szerint úgy tűnik, hogy az adott résztvevőt fogyatékosággal élő személynek tekinti, most más formában válik a kifejezőeszközzé.
- A személyes és az online tevékenységek kombinációja bizonyos szabadságot biztosít a tanulás ritmusában, a tartalmakat sokkal többféleképpen mutatja be, úgy, hogy minden tanulási stílus megjelenjen a tanulási lehetőségekben. Az online tevékenységek, különösen a világjárvány idején, a kommunikáció és a sorstársakkal való interakció legbiztonságosabb módjává váltak. A kevert tanulásban használt digitális eszközök ösztönzik a társadalmi befogadást, az önmegjelenítést az online térben, és hangot adnak a csendesebbeknek is. A távoktatás a globális lehetőségekhez való hozzáférést is kiszélesíti, valamint teret biztosít a fogyatékosággal élő emberek nagyobb mobilitásának és a társakkal való erősebb hálózatépítésnek világszerte.

- A vegyes tanulás teret ad az ágazatközi és határokon átnyúló együttműködésnek. Ez mindkét területen dolgozó szervezetek számára óriási jelentőséggel bír, mivel az ilyen képzések által lefedett témák finoman szólva sem egyszerűek.
- A vegyes tanulási koncepciókat a definíció szerint a közönség konkrét igényeihez igazítják, és nagyobb felelősséget és elismerést biztosítanak a résztvevők által elért eredményekért. Lehetővé teszi továbbá az új modulok

elsajátítása közbeni önfenntartást. Az ütemterv hosszabbra nyúlik, így elegendő teret biztosít az eligazodásra, a tanulási napló írására, további kutatások elvégzésére és az egyes érdeklődési körökben való elmélyülésre.

3. Művészeti és kulturális vállalkozások a pandémia

alatt és után

3.1. Hogyan alkalmazzuk a FairShares szövetkezeti alapelveket

Értékek és elvek: a projekt etikai értékeinek és elveinek leírása és kidolgozása:

A FairShares modell:

A FairShares-modell egyedülálló, több érdekelt felet felölelő megközelítést kínál a vállalkozók (alapítók), a termelők (munkaerő), a fogyasztók (felhasználók) és a pénzügyi támogatók (befektetők) integrációjával, amely a Creative Commons licenceket használja a tagok szellemi tulajdonának kezelésére és az ötlet megvalósításának szabályozására. Lehetővé teszi a vállalatok, szövetkezetek, egyesületek és partnerségek (újra)tervezését, hogy teljes mértékben elismerje és jutalmazza a vállalkozás alapítóit, a munkaerő tagjait, a felhasználókat/vásárlókat, valamint a befektetőket. Ezzel elismeri, hogy a gazdagságot azok teremtik meg, akik saját természeti, emberi, társadalmi, szellemi, előállított és pénzügyi vagyonukat felhasználva, valamint a gondnokság révén fektetnek be az ötletekbe. A vagyon

összehangolása fontos lehetőségeket teremt az emberi készségek és képességek fejlesztésére, amelyek olyan kapcsolatokat építenek ki, amiken belül az emberek ötleteket hozhatnak létre és oszthatnak meg, amelyek katalizálják az emberi, társadalmi és környezeti igényeket kielégítő áruk és szolgáltatások létrehozását.

Melyek a FairShares értékek és alapelvek?

A FairShares az alapító, a munkaerő, felhasználó és a befektető tagok közötti egyenlő együttműködés elvét alkalmazó hotspotokat kíván inkubálni. Ezáltal az ügyfélközpontú kezdeményezések egyrészt a fenntartható fejlődési célokhoz, másrészt a társadalmi befogadáshoz kapcsolódnak. A polgárok szakértőkkel együtt dolgozhatnak olyan társadalmi innovációk és szociális/kék vállalkozások kezdeményezésében és szervezésében, amelyek célja a munka- és lakókörnyezetükben felmerülő problémák megoldása.

A FairShares-modellben ennek a folyamatnak a kulcsa öt érték és alapelv (a vagyon megosztása, társadalmi cél, társadalmi demokratikus tulajdonlás, termelés és a kínált szolgáltatások etikai felülvizsgálata, valamint a kiskereskedelem és fogyasztás etikai felülvizsgálata).

Ezt a folyamatot a FairShares tanulási és fejlesztési módszerek és a FairShares Planner segítségével lehet irányítani. Ideális esetben a helyi megbeszéléseket és tanácskozásokat, valamint az ezekből eredő végső válaszokat és/vagy eljárásokat dokumentálni lehet. A maga teljességében itt lép a FairShares Platform a képbe, a FairShares módszerrel együtt, amely a saját FairShares "Canvass"-ját építi fel, hogy az érdekeltekkel együtt dolgozza ki a vállalkozás irányításának módját.

A FairShares modell adaptációja művészeti és kulturális szervezetek számára

A FairShares-modell célja, amely egyenlő és demokratikus hangot ad minden érdekelt félnek, és a részvényessé válás felé tereli őket, vagyis nem olyasmi, ami eleve távol áll a művésztől és annak alapelveitől. Míg a FairShares-modellben az

egyreszt a fogyatékos emberek részvételének megvalósítása meglehetősen pontos és határozott, addig a művészetben ez kihívást jelenthet, de nem lehetetlen. Ha figyelembe vesszük az összes előfeltételét annak, hogy a művészet létrejöhessen, hogy bármilyen formában jelen legyen, akkor igen, a FairShares-modellt bizonyos kiigazításokkal és módosításokkal határozottan alkalmazhatjuk.

Az is nagyon fontos, hogy kinek mi az érdeke ebben. Ha egyenlő részvételt biztosítunk, és lehetővé tesszük a művészetben érdekelt emberek részvételét, az egyes kulturális szervezetek működésének forradalmasítását jelentheti. Általánosabban tudatosítanak a befogadó művészek és a közönség igényeit.

3.2 Inklúzió és szegregált csoportok bevonása

Az inklúzió a projekt egyik fő elemének és a társadalomnak szóló fő üzenetnek kell lennie.

A cél nem egy szegregált kulturális szegmens létrehozása a fogyatékos emberek számára.

Egyrészt a fogyatékos emberek ugyanúgy részt akarnak venni az ÁLTALÁNOS kulturális életben. Másrészt az épek társadalma akkor érti meg a fogyatékos emberek igényeit, ha együtt vesznek részt a társadalmi életben, beleértve a kulturális életet is.

Fontos rámutatni, hogy a fogyatékos emberek ismerik legjobban saját érdekeiket. Ezért az ő egyenrangú bevonásuk alapvető fontosságú.

Minden esetben konzultálni kell az érintett célcsoporttal, és felkérni, hogy próbálják ki a javaslatokat és megoldásokat!

Nem maradhat el az **egyreszt rendezvények közös értékelése a résztvevőkkel**, valamint az ennek alapján történő javítás és fejlesztés.

Kérdőív minta inkluzív rendezvények szervezéséhez:

<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSc5SLeC2MI1ZIrB2vTfJBUscmwgcBuKqGjgvHYHMxFWw6ffw/viewform>

4. Marketing Terv

4.1. A marketing termékek/szolgáltatások meghatározása és létrehozása

A projekt célcsoportjainak azonosítása:

közvetlen:

- fogyatékossgal élők
- fogyatékossgal élő művészek
- művészek
- társ partnerek

közvetett:

- helyi lakosság
- nemzetközi publicum
- sajtó
- döntéshozók
- multiplikátor érdekeltek
- támogatók

Az egyes célcsoportok lehetőségei és igényei a projekttel kapcsolatban:

A fogyatékossgal élők számára ez lehetőséget jelent arra, hogy hasznos tevékenységeket végezzenek, és bekapcsolódjanak a társadalmi folyamatokba.

A láthatóság a legfontosabb. Ezért a marketingnek is ebbe az irányba kell hatnia, minél jobban bevonva őket a kommunikációba, minél több lehetőséget biztosítva számukra a részvételre.

A fogyatékosággal élő művészek számára a láthatóságon kívül ez óriási munkalehetőséget jelent. A marketing feladata tehát az is, hogy a művészeti piacon összekötő kapocs legyen a munkaadók és a munkavállalók között.

A művészek számára a marketingnek egy új világot kell megmutatnia. Eddig a fogyatékosággal élőkre nem gondoltak úgy, mint bevonandó célcsoportra. Tudatosítani kell, hogy a fogyatékosággal élők társadalma mind közönségként, mind munkavállalóként bevonható a művészetbe.

Társpartnerek más fogyatékoságügyi szervezetek, civil szervezetek és állami szervezetek. Tulajdonképpen mindenki, aki a művészetek és a fogyatékoság témaköréhez kapcsolódhat. Itt a marketing feladata a figyelemfelkeltés és a tájékoztatás minél több csatornán.

Közvetve az egész társadalmat kell tájékoztatni. A fő feladatunk itt az, hogy *olyat mutassunk, amire az emberek eddig nem gondoltak*. Az újdonság a kulcsszó! Valamit, ami jelen van ugyan, de nem gondoltak rá. Ez pedig a kapcsolat a fogyatékoság és a művészet között.

A művészet mint nagyszerű kifejezésmód, újdonságok a művészetben, munkalehetőségek a művészeti iparban.

Az online média, a sajtó és a multiplikátor rendezvények nagyon fontos szerepet játszanak a marketingben. Ezek segítségével érjük el a támogatókat és a döntéshozókat.

Mottó/szlogen: *"A művészetnek úgy kellesz, ahogy vagy!"*

4.2. Marketing stratégia: hogyan lehet elérni a fogyatékossgal élők inklúzióját a kulturális tevékenységek során, különösen a pandémia idején

Marketingstratégiánk központi elemének az újdonság felmutatásának kell lennie. Valami olyan megmutatásának, amire a két szektor - a művészek és a fogyatékossgal élők - eddig nem gondoltak. Más szóval, e két szektor összekapcsolása, ami sok szempontból egyszerű, de nagyszerű lehetőségeket kínál, kifejezetten olyan különleges helyzetekben, mint például egy járványhelyzet.

A marketingstratégia alapvető iránya, hogy a művészetekben dolgozó szociálisan érzékeny emberek, valamint a művészet iránt érdeklődő, vagy eddig önkifejezési utat nem találó fogyatékossgal élő emberek bevonhatóvá váljanak.

A marketingstratégiát úgy kell megtervezni, hogy az ARTcoWORKers projekttel utat mutassunk az alábbiak felé

- a legkülönbélebb fogyatékossgal élő embereket kell bevonni.
- minden országban érthető legyen
- akár szavak, beszéd, nyelv nélkül is kapcsolódni lehessen (nyelvi akadálymentesítés)
- egyszerű, de világos kifejezési mód és a társadalomba való bekapcsolódás módja legyen a fogyatékossgal élők számára (művészet).
- a művészeti iparnak új tevékenységeket, célcsoportokat, alkalmazottakat, bevételi lehetőségeket mutasson

Emellett ki kell használni az online térben rejlő lehetőségeket.

Mindezt egyesíti az árnyszínház, amelyet ez a projekt sajátosan fejleszt tovább.

5. Tanulságok és gyakorlati beszámoló

5.1 Szervezeti struktúra

A képzési program felépítése

Az tréningprogramot általában egy adott dinamika és tér figyelembevételével tervezik. Időtartama, tartalma és feladatai egy sor elvárt eredményt hoznak létre, amelyek nyomon követhetők és mérhetők. Egy kreatív kimenetekkel rendelkező, inkluzív képzés létrehozásakor azonban jól jöhet, ha a tervezési folyamatban alkalmazkodóbbak vagyunk. Létezik az a tévhit, hogy éppen azért, mert a fogyatékossgal élőknek különböző igényeik vannak, a számukra szervezett képzési programnak stabil struktúrát kell kínálnia. Igen, de csak addig a pontig, ahol biztonságban érzik magukat, és saját tempójukban fedezhetik fel a tanulnivalókat.

Ezért a 7 egymást követő nappól álló képzési program nem feltétlenül az alapértelmezett választás. Az ARTcoWORKers képzési tanfolyam 7 modulból áll, amelyek különböző időkeretek között is elférnek. Például egy olyan tanterv, amely heti 3-4 órás találkozókat tervez, teret enged arra, hogy szüneteket tartsanak, ezáltal a tanult ismeretek beépüljenek, és néhány otthoni feladatot is el lehet végezni időközben. Emellett lehetőséget ad arra is, hogy a résztvevők a saját tempójukban és idejükben akár további kutatásokat végezzenek. Ezek az önálló munkák valószínűleg növelni fogják az érdeklődést és az aktív részvételt több modulban. Végül pedig lehetővé teszi a hálózatépítést és a csapatépítést a "programidőn" kívül is, és ezáltal egy olyan csoportot hoz létre, amely összetartó, motivált résztvevőkből áll, akik hajlandóak extra tudást is megszerezni.

A résztvevők kiválasztása

A célközönség gondos kiválasztása már a projekt létrehozásának kezdetétől fogva figyelmet igényel. Nem mindig elérhetőek, a munkájuk miatt kritikusak csapattagok, változik az érdeklődésük és a részvételi motivációjuk, vagy egyszerűen nem azonosulnak a tréner képzési céljaival. Ezért egy fókuszcsoport létrehozása a

célközönségből, vagy egy szóvivő kijelölése okos lépés lehet, de ehhez bizalom, és a bizalommal együtt nagyobb felelősség is jár.

A kulcskérdés az, hogy honnan tudjuk, hogy egy személy megfelelő résztvevő lesz-e vagy sem? Ennek megítélése a jelentkezési lap kitöltésétől, saját tapasztalaton alapuló kiválasztástól egészen az egyéni interjúk lefolytatásáig terjedhet. Bármelyik megközelítést is választjuk, tartsuk szem előtt a következő tanácsokat, amikor egy kreatív képzéshez *inkluzív* közönséget mozgósítunk:

- A csoportnak természetesen kiválasztottnak kell éreznie magát, az előzetes tudás és tapasztalat tekintetében is sokszínűnek. Ügyeljünk arra, hogy ne csak potenciális vezetőket, hanem követőket is válasszunk!
- Attól függően, hogy milyen típusú fogyatékosággal élőkkel szeretnénk dolgozni, győződjünk meg róla, hogy olyan csoportot hozunk létre, amely kiegészíti egymás erősségeit és gyengeségeit.
- Ne alakítsunk ki többséget a csoportban. Vagy sok létező kis csapatot vonjunk be, vagy olyan egyéneket, ahol senki sem ismeri a másikat. Ezt irányíthatja az, hogy milyen energetizáló játékokat játszunk, milyen példákat mutatunk a képzés során, és végül milyen multiplikátor hatást érhetünk el.
- A kiválasztáskor gondoljuk végig a csoportmunka lehetőségeit, hogy milyen szempontok alapján alakítjuk ki a csoportbontásokat.

5.2 Tanulságok

Az ARTcoWORKers képzés, amely a fogyatékosággal élők és a művészek árnyékszínházon keresztül történő bevonására összpontosított, egyedülálló tanulságokkal és meglátásokkal szolgált a COVID-19 világjárvány összefüggésében. Íme néhány kulcsfontosságú tanulság, amelyet a képzés során ebben a kihívásokkal teli időszakban szereztünk:

- Rugalmasság és leleményesség: a képzés kiemelte a fogyatékosággal élő személyek és a művészek rugalmasságát és találékonyságát. A résztvevők innovatív megoldásokkal és a rendelkezésre álló erőforrások kihasználásával alkalmazkodtak a világjárvány korlátaihoz. Új technikákat fedeztek fel,

különböző anyagokkal kísérleteztek, és előadásukat kreatívan a virtuális médiumhoz igazították, megmutatva, hogy képesek leküzdeni a kihívásokat és kiélni művészi szenvedélyeiket.

- Érzelmi támogatás és jólét: a képzés hangsúlyozta az érzelmi támogatás fontosságát a fokozott stressz és bizonytalanság idején. A fogyatékossgal élő résztvevők és a művészek vigaszt és megnyugvást találtak az alkotási folyamatban és az együttműködő környezetben. Az árnyékszínházban való részvétel lehetőséget nyújtott az önkifejezésre, az érzelmek felszabadítására és a céltudatosságra, ami hozzájárult az általános mentális jóléthez a világjárvány idején.
- A közösség és a kapcsolat fontossága: a képzés rávilágított a közösség és a kapcsolat létfontosságú szerepére válság idején. A fogyatékossgal élő résztvevők és a művészek támogató és megértő közösséget alkottak, amely bátorítást, visszajelzést és az összetartozás érzését nyújtotta. A képzés olyan együttműködő környezetet teremtett, ahol a résztvevők érzelmi támogatásért és inspirációért egymásra támaszkodhattak, megerősítve az emberi kapcsolatok jelentőségét a kihívásokkal teli időkben.

Összefoglalva, az ARTcoWORKers képzés a résztvevők rugalmasságát, alkalmazkodóképességét és találékonyságát bizonyította. Bemutatta a technológia erejét a művészeti együttműködés megkönnyítésében és a hozzáférhetőség kiterjesztésében. A képzés rávilágított az érzelmi támogatás, a közösség és a kapcsolat fontosságára a jólét előmozdításában a válság idején. Végül pedig kiemelte a fogyatékossgal élő személyek és művészek kreativitását, bizonyítva, hogy a “művészetnek szüksége van rád, úgy ahogy vagy”.

6. Kizsákmányolás és Mainstreaming

6.1. Nemzetközi és szemlélet - előnyök; kultúrák közötti együttműködés; kultúrák közötti különbségek és hasonlóságok vizsgálata

Előnyök:

- A projekt nagyszerű alkalmazhatósága abban rejlik, hogy a művészet minden országban jelen van és elérhető.
- A művészet egy egyszerű módja annak, hogy kifejezze magát minden ember.
- A művészet révén egyrészt kapcsolatot lehet teremteni, másrészt a problémákat könnyen elfogadható módon lehet bemutatni.
- A művészet egy új területet fedez fel: a fogyatékossgal élőket. Ezek a rendkívül érzékeny emberek új szint visznek a művészetbe, újfajta együttműködéseket nyitva meg.

Kultúrák közötti együttműködés:

- A problémák minden országban hasonlóak: a fogyatékossgal élők elkülönített csoportként való kezelése és a társadalomba való nehézkes bevonásuk. A művészeti ágazat sebezhetősége, mivel nagyon érzékeny minden olyan változásra, amely közönségvesztéssel jár. A két terület összekapcsolásának új módszereinek felfedezése ezért minden országban jelentős előrelépést hozhat.
- A művészet számos területén nincs szükség nyelvre, így mindenhol egyformán érthető, jelentése használható.
- A művészet a közönség és a résztvevők nagyon széles körét érheti el
- Nagyon fontos előnye a projektnek, hogy olyan társadalmi helyzetekre készít fel bennünket, amelyekkel eddig nem szembesültünk. Az elhúzódó járványhelyzet, az emberek elidegenedése és bezárkózása új utakat kellett, hogy nyisson, új belső értékeket fedeztünk fel. Kiderült, hogy a művészet az, amivel el lehet érni a már szegregált csoportokat, és nem csak járványhelyzetben.

A kultúrák közötti különbségek és hasonlóságok vizsgálata:

- A különbségek felhasználhatóak a helyi speciális igények (helyi művészetek, helyi nyelv) fejlesztésére.
- A hasonlóságok még közelebb hozzák egymáshoz a különböző országokat, így a projekt olyan irányba fejlődhet tovább, amit jelenleg még nem tudunk megítélni.
- A projektpartnerekkel való könnyű együttműködés a minden országban meglévő hasonlóságok miatt.
- A partnerségek és a kreatív munka széles skáláját valósíthatjuk meg a projektben. Ez előrevetíti a projekt fennmaradását, sőt további fejlődését.

6.2 Kevert nemzetközi tanulás, tapasztalatok nemzetközi megosztása: csoportosan vagy egyénileg? Facilitátorral.

Az úgynevezett vegyes mobilitás (blended mobility) célja azt volt a projektben, hogy összehozza a témában jártas, vagy az iránt érdeklődő különböző célcsoportokat. Vagyis hálózat- és együttműködések létrehozása.

Az ARTcoWORKers kevert mobilitási programja távoktatásból és egy virtuális fórumból (Facebook) áll, hogy előkészítsen egy 5 napos vegyes képzést Magyarországon/Pécsett.

A fő célkitűzések:

- Együttműködés a 2 célcsoport között (fogyatékossgal élők, művészeti dolgozók: nemcsak művészek, hanem a művészet területén tevékenykedők, és szívesen láttuk a fogyatékossgal élő művészeket is.)
- A fogyatékossgal élő művészek önérdékvényesítésének erősítése. Lehetőségek, tapasztalatok.

- Az ARTcoWORKers projekt fenntarthatóságának fejlesztése: közös üzleti lehetőségek létrehozása a két célcsoport között, nemzetközi együttműködési hálózat létrehozása.
- A pilot tréning és árnyszínházi játék tapasztalatainak megosztása és az ARTcoWORKers platform használata.

A gyakorlatban négy online találkozóra került sor, amelyeken minden partner részéről 2-4 fő vett részt, és amelyeken a pécsi 5 napos képzés előkészítése is zajlott. Minél több érdeklődő csatlakozott a találkozókhoz, annál izgalmasabbá vált a fórum. Megvitattuk a témákat, miközben a Facebook-csoportban oda-vissza jártak a hozzászólások, példák, ötletek, érdekességek minden országból.

Hogy mi lett a vége? Nincs vége, sőt, még csak most kezdődik!

A március végén Magyarországon/Pécsen megrendezett ötnapos képzés és zárókonferencia alatt a Facebook-csoport egyfajta közösségi térré vált. Azóta mindenki megosztja tapasztalatait, fotóit, linkjeit...

A kezdeti néhány résztvevőből a csoportnak mára 27 nemzetközi tagja van. A virtuális együttműködésből valódi közösség lett, ami folytatódik, remélhetőleg megvalósult együttműködésekkel is.

A fórum a projekt befejezése után is nyitva áll, bárki csatlakozhat, akit érdekelnek a művészet és a fogyatékoság összekapcsolásának lehetőségei, feltáratlan területek, új üzleti ötletek! Link a csoporthoz: [ARTcoWORKers virtual forum | Facebook](#)

6.3 Nemek közötti és akadálymentesítési stratégia

Művészet és fogyatékoság? Az ARTcoWORKers projektben a művészek és a fogyatékosággal élők együtt lépnek fel. Bár az akadálymentesítés és a nemek közötti esélyegyenlőség nem a projekt fő témája, a kérdések természetesen szerepelnek benne.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

A legkülönbözőbb igényű emberek számára sokféleképpen lehet segítséget nyújtani, és nem mindegyiket könnyű kombinálni. A legfontosabb kérdés, hogy nyitott szemmel járjunk, és az érintettekkel együtt keressük a megoldásokat. Ők a saját helyzetük szakértői, és mindegyikük pontosan tudja, hogy mire van szüksége ahhoz, hogy javuljon és hozzáférhetővé váljon a környezete.